

novoměstský kurýr

10/2015

ČLÁNKY - INFORMACE - AKTUALITY - NÁZORY- FOTOGRAFIE

Pohled na Chlístov od východu - v cca 10.00 hod. dopoledne v podzimním oparu. V pozadí vyniká cukrovar v Českém Meziříčí v plném provozu. Vpravo v pozadí Černčice.. Foto: J.B.

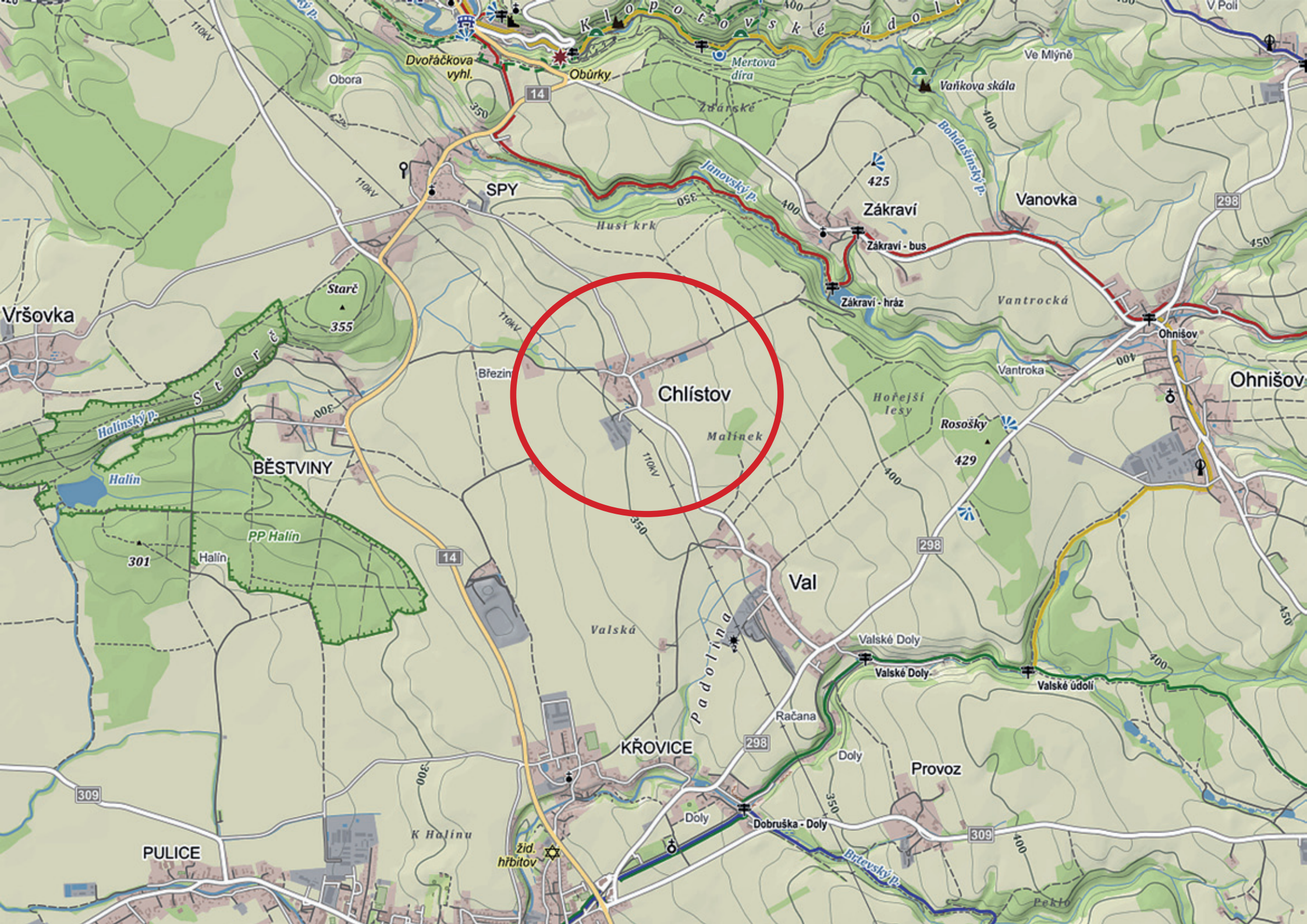
www.novomestskykuryr.info

OBSAH:

MAPA REGIONU
OBCE S VAZBOU NA NOVÉ MĚSTO NAD METUJÍ
CHLÍSTOV - CO O SOBĚ NAPSALI V ROCE 1939
INFORMACE Z WWW STRÁNEK OBCE CHLÍSTOV

NĚKOLIK MÝCH POSTŘEHŮ
FOTO Z CHLÍSTOVA
POHLEDY Z MĚSTA - JAK VYPADÁ NÁCHODSKÁ ULICE NA KONCI ŘÍJNA?
OD KLADSKÉHO POMEZÍ

AKTUALITA
VTIPY NA ZÁVĚR
ŽERTOVNÉ OBRÁZKY
FOTO NA ZADNÍM LISTU

Obce s vazbou na Nové Město nad Metují

Obec	obce ORP	hist. okres	obce DSO	číslo Nov. kur.
Bačetín				5/2015
Běstviny				
Bílý Újezd				
Blažkov				3/2014
Bohdašín				2/2015
Bohuslavice				6/2014
Bolehošť				
Borová				
Byzhradec				
Bystré				4/2015
Čánka				
Černčice				4/2014
Česká Čermná				
České Meziříčí				
Dlouhé-Rzy				
Dobré				
Dobruška				
Dobřany				7/2015
Domašín				
Domkov				9/2014
Hlinné				
Houdkovice				
Chlístov				10/2015
Janov				3/2015
Jestřebí				9/2013
Jílovce				
Kláster nad Dědinou				
Krčín (dnes souč. N.M.n.M.)				
Králova Lhota				
Křivice				
Křovice				
Ledce				
Lhota - Doubravice				7/2014

Libchyně				1/2014
Mělčany				
Městec nad Dědinou				
Městec				7/2014
Mezileší				2/2014
Nahořany				7/2014
Nedvězí				
Nové Město nad Metují				12/2013, 14
Nový Hrádek				
Očelice				
Ohnišov				1/2015
Olešnice v Orl. horách				8/2015
Opočno				
Osečnice				
Podbřeží (Skalka)				
Pohoří				
Provodov-Šonov				9/2014
Provoz				9/2015
Příbyslav				11/2013
Pulice				
Rohenice				
Semechnice				
Sendraž				10/2013
Slavětín nad Metují				8/2014
Slavoňov				3/2014
Sněžné				6/2015
Spy, (dnes součást N.M.n.M.)				11/2014
Studnice				
Šeřeč				9/2014
Václavice				9/2014
Val				9/2015
Vrchoviny, (dnes souč. N.M.n.M.)				10/2014
Vršovka				5/2014
Vysokov				
Vysoký Újezd				
Zákraví				1/2015

NOVÉ MĚSTO NAD METUJÍ obec, která byla okresním městem

Nové Město nad Metují bylo okresním městem. V čísle 2/2015 tohoto provedení „Novoměstského kurýra“ jsem uveřejnil mapu okresu Nové Město nad Metují z roku 1938. Které obce novoměstský okres tehdy zahrnoval, vyplývá z této mapy.

Seznam, který jsem uveřejnil ve vedlejší tabulce původně vycházel z knihy „Nové Město nad Metují a jeho kraj“, která vyšla na začátku roku 1940. Tam přispěla řada obcí popisem své obce.

Ukázalo se, že to nejsou všechny obce tehdejšího novoměstského okresu - viz mapa v čísle 2/2015.

A tak pokud se návštěvou dostanu k obci, která dosud ve vedlejší tabulce není, doplním ji tam. Tak snad budou zkompletovány obce novoměstského okresu a jejich dnešní podoba.

Dnes také existuje tzv. „Dobrovolný svazek obcí“ - obce DSO. Webové stránky tohoto sdružení najdete na adrese:

<http://novomestskonadmetuji.cz>

Tyto obce jsem také zařadil do mého seznamu obcí.

Ve vedlejší tabulce jsem také označil obce, které spadají pod současné Nové Město nad Metují vzhledem ke skutečnosti, že Nové Město nad Metují je obcí s tzv. „rozšířenou působností“ - obce s označením ORP. Tyto obce jsem už navštívil.

V jednotlivých číslech měsíčníku „Novoměstský kurýr“ se budu věnovat obcím, které jsou ve vedlejší tabulce. Některé jsem už uvedl v předcházejících číslech, takže k těm se už nebudu vracet. V tabulce najdete, ve kterém čísle měsíčníku „Novoměstský kurýr“ se o příslušné obci píše. Obce budu volit namátkově dle mé nálady, kam se mi bude chtít právě jet. Pokračuji obcí Chlístov.

Jindřich Buchal.

CHLÍSTOV

**Co o sobě napsali v roce 1939 v knize
„Nové Město nad Metují a jeho kraj“:**

Malá vesnička, čítající 26 popisných čísel se 129 obyvateli. Rozloha katastru měří 139 ha. Nadmořská výška ve středu obce je 320 m a nejvyšší bod u vesnice je 370 m nad mořem. Obyvatelé jsou náboženství římskokatolického a povoláním většinou výkonní zemědělci. Přiškolena jest obec školou obecnou do sousední obce Valu a školou měšťanskou do Dobrušky. Přifa-

řena je k děkanství Dobrušskému. V obci je obecní knihovna a čilý hasičský sbor, založený r. 1904. Obec je zelektrizována a elektrický proud odebírá z elektrárny v Krčině. Doba vzniku obce není známa.

Podle ústního podání bylo původní jméno obce „Lískov“ - snad od lískových keřů, kterými kdysi místo nynější obce bylo zarostlé. Až do roku 1872 patřila obec Chlístov pod správu obce Spy, v kterémžto roce byla osamostatněna.

Kronikář.

INFORMACE Z WWW STRÁNEK OBCE Historie obce Chlístov.

Přesná doba vzniku obce není známa. Podle ústního podání se obec původně jmenovala Lískov - snad od lískových keřů, které hojně rostly v místě nynější obce.

Chlístov patřil pod správu obce Spy až do roku 1872, kdy se se obec osamostatnila. V obecní kronice najdeme záznamy o majitelích jednotlivých usedlostí již kolem roku 1760. Roku 1904 byl v obci založen hasičský sbor, který tedy v loňském roce oslavil 100. výročí své existence.

V novodobé historii od roku 1960 do roku 1991 byla naše obec sloučena se sousední obcí Val. V letech 1978 - 79 byla vybudována požární nádrž. V listopadu 1983 na posvěcení byl vysvěcen místní zvon.

Roku 1991 se obec opět osamostatnila.

V roce 2005 se obec stala členem DSO Region Novoměstsko a DSO Orlické Hory.

Zdroj: www stránky obce

CO JE NA WIKIPEDII

Přesná doba vzniku obce není známa. První písemná zmínka o obci pochází z roku 1545. Podle ústního podání se obec původně jmenovala Lískov - snad od lískových keřů, které hojně rostly v místě nynější obce.

Chlístov patřil pod správu obce Spy (místní část Nového Města nad Metují) až do roku 1872, kdy se obec osamostatnila. V obecní kronice najdeme záznamy o majitelích jednotlivých usedlostí již kolem roku 1760. Roku 1904 byl v obci založen

hasičský sbor, který tedy v roce 2004 oslavil 100. výročí své existence.

V novodobé historii od roku 1960 do roku 1991 byla obec sloučena se sousední obcí Val. V letech 1978 - 1979 byla vybudována požární nádrž. V listopadu 1983 na posvěcení byl vysvěcen místní zvon.

Roku 1991 se obec opět osamostatnila.

V roce 2005 se obec stala členem DSO Region Novoměstsko a DSO Orlické Hory

NĚKOLIK MÝCH POSTŘEHŮ

Jak je z předešlého textu vidět, moc informací o Chlístově se mi nepodařilo najít. Chlístov je příjemná vesnička mezi Spy a Valem. Silnice v úseku ze Spů do Chlístova je mizerná, zasloužila by si generálku, tam, kde začíná okres Rychnov nad Kněžnou se silnice podstatně zlepší. Nad Chlístovem se táhnou mírně se zvedající pole k údolí Janovského potoka s místem zvaným Husí krk. Pohled do kraje je podobný jako z prostoru nad Valem, tentokrát ale už bylo podzimní počasí, i když jsem si vybral den se sluncem, viditelnost nebyla valná. České Meziříčí se svým cukrovarem v plném provozu je ovšem vidět pěkně výrazně.

Obec Chlístov je samostatnou obcí, má tedy svůj obecní úřad. Budovu jsem vyfotografoval, jak je vidět, je tam i sídlo hasičů a podle reklamního štítu pro plzeňské pivo asi tam bude i místní osvěžovna.

Pokud se dobře pamatuji, v Chlístově byla docela vyhlášená posvěcení v místní hospodě, ale ta už zde zřejmě otevřena není, škoda.

Také jsem se ještě dočetl:

Sbor dobrovolných hasičů pořádá v obci taneční zábavy, dětský karneval a satební hostiny.

Upravená obec i pole v okolí - to je pěkná vizitka. Obec Běstviney je pod Chlístovem poměrně nedaleko. I skládka odpadu u silnice na Dobrušku - ale ta už je z velké části zakrytá.

Chlístov působí příjemným dojmem. Pořádek, upravenost - je vidět že „místním“ na jejich vesnici záleží a že ji mají rádi. Určitě je tam značná míra patriotismu, protože v minulosti podléhal Chlístov různým integračním tlakům - jak od Spů, tak od Valu - ale nyní si řídí svou obec sami.

Také jsem ještě našel na internetu:

Pohádkovým patronem se tak přirozeně stal neposedný skřítek lískuták, vzrůstem o něco větší než je lískový oříšek. Občas tropí neplechy, ale do společenského života obce nezasahuje, to spíš sbor dobrovolných hasičů společně s obcí pořádá taneční zábavy, dětský karneval a listopadové posvěcení vždy první neděle po sv. Martinu. Obec si postupně dobudovala kanalizaci, opravila autobusovou čekárnu, provedla plynofikaci, dokončuje výstavbu vodovodu. Nezapomíná ani na sportovní vyžití a v plánu má propojení s okolními cyklostezkami - od Vršovky přes Chlístov, okolo Zákraví.

A ještě přidám širší pohled na okolí Chlístova - také z internetu:

Zajímavosti:

V příhraniční horské části okresu Rychnov nad Kněžnou, Ústí nad Orlicí a Náchod se rozkládají Orlické hory jejichž částí je i Chráněná krajinná oblast, která byla vyhlášena dne 28. prosince 1969 s cílem chránit a uchovat harmonicky vyváženou krajinu Orlických hor. Oblast o ploše 204 km² se rozkládá na území okresu Rychnov nad Kněžnou, nevelkou částí 570 ha zasahuje do okresu Ústí nad Orlicí a zaujímá nejhodnotnější partie Orlických hor od Olešnice v Orlických horách až po Čihák.

Orlické hory se rozkládají v severní části východních Čech. Tvoří část severní hranice České republiky s Polskem. Jako samostatný geomorfologický celek jsou geologicky součástí velké jednotky, tvořící orlicko-kladskou klenbu. Geomorfologicky patří do Sudetské soustavy, podsoustava Střední Sudety. Staré pohorí, tvořené většinou přeměněnými horninami, bylo rozlámano a jeho jednotlivé části vystoupily podél zlomů. Mezi nimi vznikla Kladská kotlina, která k nám zasahuje Králickou brázdou. Severovýchodní svah Orlických hor k údolí řeky Divoká Orlice je zlomového původu a je velmi prudký.

Do nitra Čech se svažují pozvolna a postupně přecházejí do členitého podhůří, budovaného na mnoha místech křídovými sedimenty. Celé pásmo hor je 55 km dlouhé a jeho šířka kolísá v rozmezí 3 - 8 km. Průměrná nadmořská výška je 789 m.n.m. Nejvyšší a plošně nejrozsáhlejší část Orlických hor tvoří severozápadně Deštná hornatina. Hřeben tvoří od severu Vrchmezí (1084 m), Šerlich (1027 m), Malá Deštná (1090 m), Velká Deštná (1115 m - nejvyšší hora Orlických hor), Jelenka (1097 m),

Koruna (1099 m), Homole (1001 m), Tetřevce (1043 m), *Kunštátská kaple* (1035 m) a *Anenský vrch* (995 m). Severovýchodní příkrý svah je založen na zlomové tektonické linii. Jihozápadní svahy vybíhají rozsochami, např. *Sedloňovský vrch* (1050 m), *Maruša* (1042 m) a *Zakletý* (991 m - v obci Říčky, 5 km od Rokytnice v O. h.), oddělenými přítoky horní Bělé, Zdobnice a Říčky.

Hlavními horninami jsou krystalické břidlice (ruly a svory), vzácněji kvarcity a krystalické vápence. V Orlickozáhorské brázdě se zachovaly křídové sedimenty. Řeka Divoká a Tichá Orlice prorážejí pohoří průlomovými údolími. Nejjižněji zasahují Orlické hory pásmem Suchého vrchu. Podnebí je drsné s dostatkem srážek. Sněhová pokrývka leží asi 4 měsíce. Sever odvodňuje řeka Metuje a její přítoky, jih Tichá a Divoká Orlice. Sjízdne jsou za vysokého stavu vody. Na Divoké Orlici byla v roce 1939 vybudována přehradní nádrž Pastviny (98 ha). Zadržuje povodňovou vodu a slouží k rekreaci.

Po stránce botanické a zoologické představuje CHKO poměrně bohatý celek s řadou dnes již vzácných a chráněných druhů. Proto bylo na území CHKO vyhlášeno 16 maloplošných chráněných území, z toho 5 státních přírodních rezervací, 1 chráněné naleziště a 11 chráněných přírodních výtvorů. Území CHKO pro svou atraktivnost přitahuje nejen z hlediska přírodovědného, ale je zajímavé pro širokou veřejnost z hlediska sportovních možností. Letní sportovní a rekreační činnosti je zejména pěší turistika a cykloturistika.

Atraktivitu oblasti protkané značenými turistickými stezkami podtrhuje samostatný architektonický prvek, kterým je soustava vojenského opevnění ze třicátých let. V zimě jsou terény oblasti využívány pro sjezdové a běžecké lyžování. Velká lyžařská střediska jsou v Deštném a Říčkách. Nutno podotknout, že spolu s vlivy současného životního prostředí znamená i sportovní využívání CHKO její značné zatížení. Na druhé straně nedostatek jiných pracovních příležitostí ve zdejší oblasti znamená postupný rozvoj právě služeb v cestovním ruchu.

Tak vidíte, přece jenom řada zajímavých informací - Orlické hory jsou krásná a atraktivní oblast. Stojí za návštěvu, stejně jako řada vesnic, které jsem v tomto regionu už navštívil. A tak se možná i vy někdy projedete po silnici Chlístovem.

Jindřich Buchal.

FOTO Z CHLÍSTOVA

Pohled přes Chlístov k západu - vlevo Černčice.

Boží muka na vjezdu do Chlístova od Spů - v pozadí pole a vzadu okraj údolí Janovského potoka.

Obecní úřad, hasičská zbrojnice a základna s plzeňským?

Střed obce s autobusovou zastávkou.

Objekty (asi) nějakého zemědělského podniku (ale pozor - nezkoumal jsem to.
Část Chlístova - příjezd od Valu.
Část Chlístova - příjezd od Valu.

V pozadí kopec nad Běstvinami.
Zázemí pro děti i hasiče.
Pohled k centru obce - příjezd od Valu.

Příjezd do Chlístova od Valu.
Příjezd k zemědělskému podniku.
Pohled od Chlístova na Běstviny.

Panorama - pohled na celý Chlístov od jihu.
Vizitka místních hasičů.

Výjezd z Chlístova ke Spům.

Pohled na dolní část Chlístova.

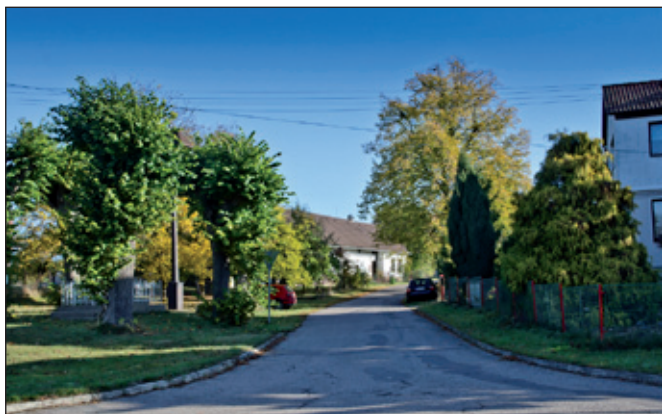

Jeden z pohledů - tentokrát od západu.

Pohled na náves zespodu.

Příjezd do Chlístova od Valu.
Pohled z návsi k hornímu konci Chlístova.
Jeden ze zajímavých domů.

Perfektně upravený objekt statku.
To vypadá na bývalou hospodu (?).

Výjezd z Chlístova na pole nad vesnicí a k údolí janovského potoka.

POHLEDY Z MĚSTA - JAK VYPADÁ NÁCHODSKÁ ULICE NA KONCI ŘÍJNA?

Pěkně vyvedená autobusová zastávka.
Vjezd do Chlístova od Spů.
Pohled od Chlístova na ke Spům.

OD Kladského pomezí

Školy na kladském pomezí ke konci 18. století.

Jak ohromný pokrok učinilo všeobecné vzdělání školské za poslední století, je každému známo. Ale plně si jej uvědomíme teprve tehdy, můžeme-li dnešní stav srovnati se stavem minulým, jestliže se zachovaly starší zprávy. A vskutku se zachovaly zprávy velmi cenné o školství v celých Čechách z let 1790—1798. Při reformách školských, jež byly u nás zaváděny v 2. polovině 18. stol., byli jmenováni také (r. 1786) zvláštní krajští komisaři školní k dohledu na školy. Bylo jim také uloženo (roku 1789), aby navštívili každou školu a podali zevrubný její popis: počet dětí, jejich jména, stáří, náboženství, jak docházejí do školy, dále příjmy učitelovy; tento popis byl podepsán nejen komisařem, nýbrž i učitelem a správcem duchovním, zástupci obce a vrchnosti. A tyto zprávy se zachovaly. Jsou obšírné, pro kraj hradecký na př. tři velké knihy, každá o tloušťce 10—15 cm. Vybereme z nich několik zajímavých čísel; snad by ovšem někoho zajímala i jména tehdejších školáků z každé obce, bylo by lze uvést také statistiku podle stáří, ale to by vyžadovalo mnoho místa; omezíme se na nejnútější.

I v hradeckém kraji tímto způsobem visitoval školní inspektor — Jan Jakub Rössler. Visitovalo bylo několik let, a postupovalo se podle panství. Na panství novoměstském, jímž začneme, byla visitace vykonána z jara r. 1790 a 1791, mimo to však se uchovaly veškeré zprávy z r. 1814 a 1815, takže můžeme srovnati také stav před válkami napoleonskými a po nich. Na tomto panství bylo tehdy osm škol: jediná farní byla v Novém Městě, lokální v Bohuslavicích, ostatní triviální: v Krčíně, Černčicích, Nahořanech, Provodově a ve Slatině; osmá škola byla soukromá, a to ve Vrchovinách, byla však založena teprve r. 1796.

Přehled škol na panství novoměstském.

Obec	Děti školou povin. r. 1790-91					Návštěva školy			Děti školou povinných r. 1814, 1815.	Služné učitele			
	všech	chlapců	dívek	chudých	nekatol.	stále	občas	nikdy		r. 1791		r. 1814	
										zl.	kr.	zl.	kr.
Nové Město	118	63	55	44	—	72	20	26	191 {	164	4 ¹ / ₄	169	4 ¹ / ₄ *)
{ Spy	31	21	10	11	—	—	1	30		105	19 ¹ / ₄	113	53 ³ / ₄ **)
{ Krčín	56	26	30	23	—	18	18	20		53	109	59 ¹ / ₂	122
{ Vrchoviny	40	21	19	26	3	—	8	32	133	70	—	—	—
{ Bohuslavice	106	48	58	57	8	13	83	10		109	39	162	8
{ Černčice	41	21	20	16	—	15	25	1		61	53 ¹ / ₂	100	—
{ Vršovka	19	8	11	7	—	4	13	2	95	51	45	138	18
{ Osíček	2	1	1	—	—	—	2	—					
{ Nahořany	28	15	13	7	—	—	5	23					
{ Lhota	21	12	9	6	—	—	2	19	57	100	—	82	15
{ Doubravice	7	5	2	2	—	—	—	7					
{ Dolsko	16	6	10	8	—	—	—	16					
{ Provodov	17	8	9	5	—	3	10	4	57	81	3	82	15
{ Domkov	7	6	1	2	—	—	6	1					
{ Šeřeč	8	4	4	7	—	—	2	6					
{ Šonov	31	20	11	9	—	6	19	6	57	81	3	82	15
{ Václavice	4	2	2	—	—	—	3	1					
{ Slatina	61	28	33	15	—	—	35	26					
{ Svinárky	27	13	14	6	6	—	3	24	57	81	3	82	15
{ Ze dvorů	2	1	1	—	—	—	2	—					
{ Ze samot	10	5	5	5	—	—	4	6					

*1) 1. učitel. **1) 2. učitel.

Z připojené tabulky je patrný počet žactva i platy učitelů, k tomu ještě několik slov o každé škole. Při číslech o počtu dětí musíme mít na paměti, že se chodilo do školy jen do 12 let a že tedy v seznamech jsou zapsány pouze děti šestileté až jedenáctileté, kdežto dvanáctileté už v seznamech nejsou.

Škola novoměstská byla největší, neboť čítala tehdy r. 1791 celkem 149 dětí školou povinných; do toho je započtena i přískolená vesnice Spy, v níž bylo 31 školních dětí, z těch 21 chlapců a 10 děvčat, kdežto ze 118 novoměstských bylo 63 chlapců a 55 děvčat. Ve skutečnosti však nikdy se nesešlo tolik dětí ve škole, takže stačily dobře dva učitelé: Ant. Černý a Ignác Macek. Chodilo totiž jenom 72 dětí do školy stále, tedy z celkové počtu sotva polovina; mimo to 21 dětí chodilo jen občas, ostatních 56 však nechodilo vůbec. Chodily do školy jenom děti novoměstské, kdežto ze Spů nechodil stále vůbec nikdo, a občas jediné Jan Matouš z č. 24, jemuž bylo 11 let, kdežto jeho sestra Kateřina, o rok mladší, do školy nechodila, právě tak jako ostatní sepské děti školy vůbec nespátraly. Zajímavé je, jaký byl přírůstek dětí za 23 let: r. 1814 bylo všech dětí školních 191, tedy o 42 více, a z těch bylo 94 chlapců a 97 děvčat. Ku podivu, že se nezměnil počet chudých dětí, jež neplatily školného; těch bylo 55 roku 1814 právě tolik jako r. 1791.

Příjmy učitelské plynuly sice s několika míst, ale zevšad velmi slabě, jak se dovidáme k r. 1798 o příjmech prvního učitele novoměstského Ant. Černého: od kostela dostával 2 zl. 58 kr. za hudbu a 42 kr. za kostelnické služby; od vrchnosti 1 zl. 15 kr.; od obce 3¹/₂ strychů žita — po 3 zl. dělalo 10 zl. 30 kr., místo 4 bočnicků chleba 18 kr., dále 7¹/₂ sáhů měkkého dříví — po 1 zl. 6 kr. to bylo 8 zl. 15 kr., (mimo to 13 sáhů na vytápění školy), o vánocích kapra v ceně 7¹/₂ kr. Hlavní položkou jeho byl plat z obecní pokladny 70 zl., mimo to ze školního fondu 45 kr., poměrně dost také měl z pohřbů, totiž 12 zl. Školní plat (sobotales) toho roku platilo 85 dětí, a poněvadž týdně se platilo 1¹/₂ kr., bylo to za celý rok (počítaje 46 týdnů, tedy bez prázdnin) 97 zl. 45 kr., což bylo rovným dílem rozděleno oběma učitelům. Z každého domu

Bývalá šk. budova v Nov. Městě n. Metují (do r. 1892) - nyní městské úřady - (postav. r. 1689).

(jichž bylo 224) dostával domovní příspěvek po 3 kr, což vydalo ročně 11 zl, 12 kr., o velikonočních vejce asi v ceně 1 zl. a o posvícení 4 zl. 30 kr.; o to se však dělili oba učitelé, takže na prvního učitele přišlo 8 zl. a 21 kr. Byl tudíž celkový jeho roční příjem 164 zl, 4¹/₄ kr. Nebylo to mnoho, ale přece byl na tom lépe, nežli jeho nástupce František Podroužek; neboť ten měl r. 1814 plat 169 zl. 26³/₄ kr., tedy jen asi o pět zl. více než bývalo dřív, ačkoli to bylo v době po r. 1811, kdy velikým finančním úpadkem byly peníze velmi znehodnoceny. Druhý učitel měl toho roku 113 zl. 53³/₄ kr.; měl celkem týž plat jako první učitel, jen z obecní pokladny dostával pouze 30 zl., tedy o 40 zl. méně. A poněvadž r. 1798 měl týž učitel 105 zl. 19¹/₄ kr., měl po 16 letech a po devalvaci peněz více o pouhých 8 zl. (necelých).

Do Krčína byly tehdy (r. 1791) přískoleny také Vrchoviny, kde vznikla škola teprve o několik let později, jak ještě uslyšíme. Jaký tu byl počet dětí i celkový plat učitelův, nebudeme dále uvádět, neboť to bylo patrné z předešlé tabulky. Za zmínku stojí, že ze všech dětí jen tři děti z Vrchovin byly nekatolické, patrně evangelické; byly však asi z jediné rodiny, tří bratří - všichni Chmelařové: Jan, Jakub a Václav. Krčínský učitel - Josef Skála se jmenoval - proti novoměstskému měl o to víc, že měl také kus pole; byly ho 2 strychy, z nichž se počítalo čistého výnosu 4 zl. Ale jiné položky jeho příjmů byly menší: ze školního fondu 38 zl. 27 kr., z pohřbů 8 zl., dále 3³/₄ štr. ječmene, 34 zl. 30 kr. školného, a z koled měl 30 zl. 11¹/₂ kr., totiž: o Novém roce (z 296 domů po 3 kr.) 14 zl. 48 kr., na sv. Mikuláše a sv. Dorotu 5 zl, 15 kr., na Zelený čtvrtek vejce - 2 zl, 33 kr., o posvícení 2 zl. 41¹/₂ kr. a na Štědrý den v penězích i v naturáliích 4 zl. 54 kr. Rychtářem v Krčíně

byl tehdy Matěj Koulba, kdežto r. 1815 byl rychtářem Jakub Cihlár a školním dohlížitelem Josef Rydlo (podpisoval se Ridlo).

Veliká škola byla v Bohuslavicích, čítající školou povinných dětí 106; zajímavá jest i tím, že tu bylo poměrně nízké procento dětí, které do školy vůbec nechodily - 10. Převážná většina byla opět katolická, ale přece už je tu několik nekatolíků; byli to: Jan Vohadlo z č. 8., Jan a Anna Vlčkoví z č. 19., Václav a Mates Vinterovi z č. 34., Marie Hůlková z č. 8., Dorota Voborníková z č. 85., Josef Štěp z č. 91.

Stará škola v Krčíně.

Dle kresby bývalého insp. J. Dobeše. Chodíval našim krajem po inspekci s tužkou v ruce a zanechal nám po sobě mnoho pěkných a zajímavých kreseb. Nedávno ještě před smrtí — mně je poslal k použití. Budeme je postupně otiskovat ve sborníku, mnohé jsou svým námětem jedinečné. Insp. Dobeš byla zlatá duše. Mnozí se na něj ještě pamatujete a rádi vzpomínáte. Redakce vám bude vděčna za každou vzpomínku, týkající se jeho osoby, Míni věnovati mu v některém z příštích čísel několik rádek.

I příjmy bohoslavického učitele, jímž r. 1791 byl Michael Jelínek a r. 1814 Jiří Novák, byly poměrně značné. Polí měl 6 strychů s čistým výnosem 13 zl. 50 kr., od záduší dostával za hudbu ve škole i v kostele 21 zl. 29 kr. a ještě 30 kr. za zvláštní položku: za odhazování sněhu od kostela! Později r. 1800 si vydělával učitel, patrně dobrý zpěvák, ještě zpíváním pašijí, a to v bohoslavickém kostele 10 zl. 19 kr. a v krčínském 10 zl. Za to platu ze školního fondu měl málo, pouze 6 zl. 15 kr., z pohřebů 4 zl. 32 kr., ze svateb 20 kr., a za psaní křestních listů 3 zl. 45 kr. Školního platu měl 51 zl. 45 kr., a mimo to každý sedlák, posílající děti do školy, dával učiteli za rok bochník chleba asi osmiliberní, což dělalo do roka 4 zl. Dříví pro sebe nedostával, jenom na otop školy 4 sáhy od vrchnosti. Koledy měl 23 zl. 34 kr. při týchž příležitostech jako jsme viděli v Krčíně: o Novém roce, na sv. Dorotu (ne však o Mikuláši), na Zelený čtvrtek, o posvícení a na Štědrý den, mimo to chléb na sv. Michala. O školním byla uzavřena později pevná smlouva mezi učitelem a obcí, takže dostával (už také v r. 1814) bez ohledu na počet dětí ročně 88 zl. 36 kr. a 49 bochníků chleba. Rychtářem v Bohuslavicích byl (r. 1791) Matouš Voborník, později (1814) Josef Hronovský.

V Černčicích, do nichž byla přiškolená také Vršovka a Osíček, bylo (r. 1790) školních dětí celkem 41, vesměs katolických, z nichž

jenom tři nechodily nikdy do školy. Učitel Jiří Novák (týž, který pak r. 1814 učil v Bohuslavicích) měl důchodu 61 zl. 53¹/₂ kr., později 100 zl. Měl kus pole o 2¹/₂ str, i zahradu, a čistý výnos z těchto pozemků byl 8 zl. Za zpívání pašijí dostával 18 kr., ze školního fondu s počátku 6 zl. 15 kr., později 44 zl. 21¹/₂ kr., z pohřebů 1 zl. 51 kr., školního platu 34 zl. 30 kr., a po bochníku chleba, což činilo v penězích 2 zl. 44 kr., a k tomu ještě 8 zl. 15¹/₂ kr. koledy o Novém roce, na sv. Dorotu, na Zelený čtvrtek, o posvícení a na Štědrý den.

Škola nahořanská se opravdu nemůže pochlubit, že by se tehdy byla těšila veliké oblibě. Patřilo k ní sice dosti dětí, nejen z Nahořan, nýbrž i ze tří vsí přiškolených: ze Lhoty, Doubravice a Dolska. Ale ze všech 72 dětí chodilo jich do školy jen 7, a ty ještě pouze občas; z Doubravice a Dolska neměla škola vůbec ani jediného návštěvníka. Bylo to za vlády rychtářů Mikuláše Kopeckého z Nahořan, Václava Maška v Dolsku a Jana Pokorného ve Lhotě. Nemohl si tedy učitel nahořanský stěžovat, že by měl mnoho práce; ovšem neměl za to ani mnoho peněz, neboť jediným důchodem jeho byl školní plat, který mu měl vynést 51 zl. 45 kr. Ostatně na visitační zprávě není ani učitel podepsán, takže není zcela jisto, zda r. 1791 vůbec učitel v Nahořanech byl. Teprve r. 1800 stoupily jeho příjmy o 18 zl. 15 kr. od krčinského kostela. R. 1814, kdy byl učitelem František Štěpán, vzrostlo školné na 82 zl. 48 kr., mimo to dostával 51 bochníků chleba, až po 30 kr. znamenaly 25 zl. 30 kr., a z obecní pokladny nahořanské 16 zl., ze Lhoty 9 zl. 30 kr. a z Dolska 4 zl. 30 kr.; měl tedy dohromady 138 zl. 18 kr., nepočítaje v to 6 sáhů dříví od novoměstské vrchnosti k otopu školy.

Do Provodova byly přiškoleny obce Domkov, Šeřech, Šonov a Václavice. Návštěva nebyla tak zlá jako v Nahořanech, ač (v r. 1790) ze 67 dětí chodilo jenom 9 dětí do školy stáve. V Provodově byl rychtářem Jiřík Číza, v Šonově Václav Škoda. Učitel se jmenoval Antonín Nemast; měl 3 str. polí a 1³/₄ louky (výnos 4 zl. 39 kr.), za pašije 1 zl. 10 kr., od náchodské vrchnosti 3/4 str. pšenice a dvě borovice, od obcí 6 zl. 15 kr., (později 16 zl. 12¹/₂ kr.), z pohřebů 4 zl., od školních obcí také pšenici 3¹/₄ str., školného 46 zl., a koled 14 zl. 48 kr.; koledy byly v týž dny jako jsme viděli dosud v jiných obcích, mimo to ještě na sv. Jiří dostával 27 bochníků chleba. Celkem činily jeho důchody 100 zl.

Do Slatiny chodily děti. ze Svinárek, z panských dvorů a ze samot, celkem 100 dětí školou povinných. Ve Svinárkách bylo šest dětí nekatolických: dva sourozenci Vlasáčovi, Václav a Alžběta, z č. 1., Mates Líbal z č. 5., Dorota a Anna Štřemchovy z č. 9. a Kateřina Dvořáková z č. 35. Důchodů slatinský učitel mnoho neměl, pouze školné, jež činilo 77 zl. 3 kr. K tomu teprve r. 1798 dostal od vrchnosti dva strychy pole (čistý výnos 4 zl.) a ze školního fondu od všech přiškolených obcí 18 zl. 57 kr., takže na rozhraní 18. a 19. století činil jeho příjem 100 zl. Ostatně v r. 1790 není učitel ani podepsán na přihlašovacích listech, takže nevíme určitě, zdali v té době tam působil; obec zastupoval tehdy jen rychtář slatinský Josef Háji (Hay). Z r. 1814 však se dovídáme, že učitelem byl František Dudek, jenž se neměl o nic lépe. Měl sice zmíněné pole a plat ze školního fondu, ale školného tehdy toliko 43 zl. 12 kr.; měl všech dětí ve škole jen 57 (jenom ze Slatiny), z nichž však 21 neplatilo školného; k tomu dostával od obce 67 bochníků chleba; převeden na peníze, tedy byl celý jeho plat 82 zl. 15 kr.

Z celého novoměstského panství zbývá ještě škola vrchovinská. Slyšeli jsme sice, že Vrchoviny byly přiškoleny do Krčina, ale poněvadž měly značný počet školních dětí, bylo jim na jejich žádost po-

voleno r. 1796, aby si mohli zřídit školu vlastní, avšak soukromou. Byla o tom sepsána listina, německá, jež v českém překladě zní takto:

»My rychtář, konšelé a obecní starší v obci Vrchovinách, oznamujeme a přiznáváme jménem svým vlastním i jménem obce: jelikož na naši nejpoddanější prosbu nejvyšším dvorním dekretem 1. března 1796 bylo povoleno, abychom směli si zřídit soukromou školu obecní, zavazujeme sebe i své nástupce ve jménu a na místě celé obce:

a) Vystavíme a vždycky v dobrém stavu budeme udržovati tuto povolenou soukromou školu na obecním pozemku ve Vrchovinách podle stavebního plánu, schváleného c. k. krajským úřadem a to jen na náklad obce Vrchovin, bez příspěvku vrchnosti.

b) A poněvadž zároveň dostáváme právo, abychom podle platných zákonitých předpisů ustanovili učitele, určujeme mu ročně služného 70 zl., jež takto poneseme: z důchodů obecních 24 zl. 20 kr., tři strychy obecního pole nebo nájemné za ně v obnosu 12 zl., školné od 14 sedláků po 1 zl., od 12 zahradníků po 40 kr. a od 35 chalupníků po 20 kr., celkem 33 zl. 40 kr.

c) zavazujeme se, že toto roční služné, kromě činže z obecního pole, chce-li učitel sám užívat, jinak i tuto činží, budeme odváděti v měsíčních lhůtách vrchnostenskému bernímu úřadu, a od tohoto vrchnostenského úřadu dostane učitel vždycky na potvrzení své služné.

d) Z vlastních prostředků opatříme 6 sáhů dříví k Vytápění školy.

e) Učitel v Krčíně kromě školného, jež dostával dosud od naší obce a jež mu ode dne ustanovení našeho vlastního soukromého učitele bude nahrazeno z c. k. všeobecného školního fondu obnosem 32 zl. 12 kr., má ještě dále právo na požitky ze stoly a jiné vedlejší požitky, ročně 9 zl. 6¹/₂ kr.: proto se krčinskému učiteli zajišťuje nadále odvádění těchto požitků, jež zmíněný učitel bude na příště dostávat právě tak, jako je dosud vždycky správně dostával.

Na důkaz toho byla tato listina sepsána trojmo,*) a vlastnoručně podepsána ve Vrchovinách na panství novoměstském posledního dne r. 1796.

A k tomu těžkou rukou, zvyklou více práci než psaní, vrchovinský rychtář, konšelé i obecní starší připojovali své podpisy. Rychtář Matěj Ducháč měl ruku nejvypsanější; za ním následovali: Jan Fanta konšel, Václav Žďárek (ale podepsal se Wenzel) starší obecní, Matěj Truněček, soused (také vypsáné ruky), Václav Cejnar (? nečitelný podpis), Jakub Dvořák, soused, Matouš Hyleno, konšel, Matěj Špura (Spura?), obecní starší, Jan Králíček, konšel. Listina byla německá, sotva který z těchto zástupců obce dovedl přechíst, co podepsal; ale věděli, že budou mít vlastní školu, a měli z toho jistě radost. Ani nemohli lépe zakončiti rok 1796!

*) Jeden exemplář této listiny byl ponechán obci vrchovinské; zajímalo by nejen mne, ale snad i vrchovinské sousedy, zdali se tam uchovávala tato listina i jiné starší písemné památky, v nichž, jak je viděti z této ukázky, nalezne se leccos zajímavého i důležitého. Prosim po případě o sdělení na moje jméno, Praha XII., Chocholoušova ulice, Dům zemědělské osvěty.

Dr. Václav Černý.

Zdroj: časopis „Z kladského pomezí, ročník IV. - 1926 - 1927.

AKTUALITA

Silnice I/14 na „Žďára“ je v dolní polovině dokončena. Opravdu je vidět, že se jedná o solidní dílo. Jen tak dál.

VTIPY NA ZÁVĚR

Muž se ženou jedou tábořit. Postaví stan a večer se uloží ke spánku.

Po nějaké době se žena vzbudí, probudí manžela a říká: „Podívej se na nebe a řekni mi, co vidíš?“

Muž: „Vidím miliony hvězd.“

Žena: „A co na to říkáš?“

Muž na chvíli přemýšlí a pak řekne:

„Viděno z hlediska astronomie, jsou to miliony galaxií a biliony možných planet.“

Astrologie mi říká, že Saturn leží v konjunkci se Lvem. Co se času týče, usuzuji, že máme 3 hodiny a pár minut.

Teologicky, že náš Pán je všemohoucí a my všichni jsme jen nicotně malí. Meteorologicky mi to říká, že budeme mít zítra krásný den. No a co to říká tobě?“ zeptá se nakonec.

Žena: „Prakticky viděno, někdo nám ukradl stan.“

Chlápek si koupí obrovské luxusní auto a vytahuje se před soudem. Ten povídá: „No, hezkej bourák, ale má taky postel, jako ten můj?“

„Váš? Tak mrňavé auto přece nemůže mít uvnitř postel!“

„Tak se koukněte!“

Jedno zmáčknutí tlačítka na palubní desce a uvnitř onoho obyčejně vypadajícího auta se rozloží pohodlné lůžko. Naštvaný chlápek uhání do autosalonu a nechá si za velké peníze namontovat do své limuzíny rozkládací postel na míru. Hned se jede předvést, ale soused není doma. Tak vyrazí do města.

Cestou vidí na odpočívadle stát sousedovo auto. Přijede blíž a vidí, že okna jsou zevnitř zamlžená. Tak vystoupí a začne bouchat na dveře. Po chvíli se zevnitř na okně objeví obrys ruky, která otře kolečko. Uvnitř je vidět nahatý soused, který našťavaně povídá: „Človče, co se děje? Co sakra chcete?“

„Sousedě, mám v autě postel jako vy!“

„No, a jen kvůli tomu mě taháte z vany?“

Jde Červená Karkulka lesem a potká vlka.

Vlk jí povídá: „Ahoj krávo. Kam jdeš?“

Karkulka: „Proč mi říkáš krávo? Podívej, mám červený botičky, červenou sukýnku, červenou vestičku.“

Vlk: „A kde máš košíček?“

Karkulka se plácne do hlavy a řekne: „Já kráva..!“

ŽERTOVNÉ OBRÁZKY

Zpracoval: ing. Jindřich Buchal, ČSA 821, Nové Město nad Metují, 54901.

www.novomestskykuryr.info

Zveřejněno v „Novoměstském kurýru“ vždy poslední den v příslušném měsíci.

Není určeno pro tisk. © PC Print.

Pohled přes Chlístov směrem na západ - zamlžená ranní krajina - naplno pracující cukrovar v Českém Meziříčí.. Foto J.B.

